

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของวุฒิสภา

จัดทำโดย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐

คำนำ

หนังสือ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามา
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้จัดพิมพ์
เป็นเอกสารเผยแพร่มาแล้ว ๓ ครั้ง โดยสำนักวิชาการ สำนักงาน
เลขาธิการวุฒิสภา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจ
เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามาตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญเป็นสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องในวงงานวุฒิสภาและประชาชน
ผู้สนใจทั่วไป

การจัดพิมพ์ครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๔ ได้มีการแก้ไขปรับปรุง
ให้สอดคล้องตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ และฉบับ
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ได้ประกาศใช้บังคับใหม่
ตลอดจนปรับปรุงเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ตามควร

สำนักกฎหมาย
กันยายน ๒๕๔๖

สารบัญ

■	บทนำ	๑
■	การนิติบัญญัติ	๓
	- การให้คำแนะนำและยินยอมในการตรากฎหมาย	
	- การให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	
■	การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	๑๕
	- การรับทราบค่าแถลงนโยบาย	
	- การตั้งกระทู้ถาม	
	- การเปิดอภิปรายทั่วไป	
	- การตั้งกรรมาธิการ	
■	การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ	๕๗
	- การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	
	- รับทราบหรือการให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ	
	- การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม	
	- การให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือสัญญาสำคัญ	
	- การให้ความเห็นชอบในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	

- การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

■ การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือ
ให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ๖๑

- วุฒิสภาถวายคำแนะนำ
- วุฒิสภาพิจารณาเลือก
- วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ

■ การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ๖๕

- การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูง
- การให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง

■ บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ๗๑

■ บทส่งท้าย ๗๖

■ เอกสารอ้างอิง ๗๗

บทนำ

รัฐธรรมนูญของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมากระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ต่างยึดมั่นในหลักการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระบบรัฐสภาโดยตลอด ไม่เปลี่ยนแปลง โดยองค์พระประมุขเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนชาวไทยทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เน้นเจตนารมณ์ที่นำมาซึ่งแนวทางปฏิบัติเป็นรูปธรรมของการปฏิรูปการเมืองครั้งสำคัญ โดยยังคงกำหนดให้ "รัฐสภา" เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติแบบสภาคู่ อันประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในส่วนของวุฒิสภานั้น กำหนดให้มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ดังเช่นที่เคยมีในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ กล่าวคือ พิจารณากลับกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน นอกเหนือจากการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเพิ่มอำนาจใหม่ขึ้นมาโดยให้เป็นสภาที่พิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรสำคัญตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งให้มีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่งหรือให้พ้นจากตำแหน่งด้วย ซึ่งหากแยกบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยละเอียดแล้ว อาจจำแนกได้ ๖ ประการสำคัญ ได้แก่

การนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การให้ความเห็นชอบ
ในเรื่องสำคัญ ๆ การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ
ให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง และ
อำนาจหน้าที่อื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไป

บทที่ ๑

การนิติบัญญัติ

ด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ (มาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญ) โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดกฎเกณฑ์สำคัญสำหรับใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ และเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการซึ่งเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการในการจะยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ตามความเหมาะสมแห่งกาลเวลาและสภาวะการณ์ของบ้านเมือง รวมทั้งการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นเอาไว้ และโดยที่ประเทศไทยก็ใช้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระบบรัฐสภา ซึ่งกำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนชาวไทยในด้านนิติบัญญัติทางรัฐสภา (ระบบผู้แทน) รัฐสภาจึงเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ อำนาจหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ การให้คำแนะนำและยินยอมในการตรากฎหมาย และการให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังกำหนดไว้เป็นหลักการสำคัญค่อนข้างชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันเอาไว้ว่า "สิ่งที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ว่าในเรื่องใด ๆ ได้ ต้องเป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาหรือกฎหมายลำดับรองที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการออกกฎ หรือข้อบังคับ ซึ่งเห็นได้จากบทบัญญัติใน

หมวดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และกฎหมายที่ออกต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย"

อำนาจในการให้คำแนะนำและยินยอมในการตรากฎหมายของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้แยกออกจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อหาของกฎหมายที่จะตราขึ้นนั้นต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปที่เรียกว่า "ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย" และอีกประการหนึ่งที่สำคัญในการบัญญัติกฎหมายต้องคำนึงถึงและให้เป็นไปตามแนวทางซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้วย (หมวด ๕ แห่งรัฐธรรมนูญ) และหากเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญก็ต้องมีเนื้อหาสาระสำคัญให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดบังคับไว้ ทั้งยังต้องปฏิบัติตามขั้นตอนให้ถูกต้องตามกระบวนการด้วยเช่นกัน

อำนาจด้านนิติบัญญัตินอกจากให้คำแนะนำและยินยอมในการตรากฎหมายแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังได้กำหนดให้รัฐสภาเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยใช้วิธีการพิเศษยิ่งกว่าการแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ไขกระทำได้โดยยาก กับต้องกระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ทั้งกำหนดวิธีการเสนอและวิธีพิจารณาไว้เป็นพิเศษ

ดังนั้น อำนาจด้านนิติบัญญัติที่วุฒิสภาต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง จึงอาจแยกเป็น ๒ เรื่องใหญ่ ๆ คือ การให้คำแนะนำและยินยอมในการตรากฎหมาย และการให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๑. การให้คำแนะนำและยินยอมในการตรากฎหมาย

หากพิจารณาโดยคำนึงถึงกระบวนการตราแล้วอาจแยกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑.๑ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือ ร่างพระราชบัญญัติทั่วไป

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic law) หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การปกครองประเทศซึ่งแยกออกมาบัญญัติรายละเอียดต่างหากออกไปจากรัฐธรรมนูญ ช่วยขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะถ้าเขียนรัฐธรรมนูญให้ดีขึ้น ควาระบุถึงหลักการใหญ่ ๆ อันเป็นแม่บทของการปกครองประเทศเท่านั้น เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความกระชับรัด รัดกุม สั้น และเข้าใจง่าย ส่วนรายละเอียดในทางปฏิบัติหรือวิธีดำเนินการปลีกย่อยลงไปในนั้นจะไปบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะอีกฉบับหนึ่ง เช่น เรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จะทำอย่างไรก็ตราออกมาเป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยเนื้อหาแล้วมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกับรัฐธรรมนูญมากกว่าพระราชบัญญัติโดยทั่วไป ส่วนขั้นตอนในการตราและพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้เหมือนกับพระราชบัญญัติทั่วไป แต่ที่

แตกต่างกันเห็นได้ชัด ก็คือ **ประการแรก** พระราชบัญญัติทั่วไปนั้นรัฐสภาจะตรา โดยมีเนื้อหาเช่นใดก็ได้ที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญได้มีการกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญไว้ ซึ่งผูกพันรัฐสภาที่จะต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ สอดคล้องกับหลักการที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ เช่น รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้อง จัดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระเพื่อเป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รัฐสภาจะตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยกำหนดให้หน่วย ธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้งสังกัดหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่ได้

ประการที่สอง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด หากสภาผู้แทนราษฎร มีมติไม่ให้ความเห็นชอบ และคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้ รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้ ตั้งคณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาตามกระบวนการ (มาตรา ๑๗๓ แห่งรัฐธรรมนูญ) อันเห็นได้ว่า กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญมีความสำคัญ

ประการที่สาม การควบคุมพระราชบัญญัติทั่วไป ไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสอง สภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสอง สภาสามารถเสนอเรื่องให้ประธานแห่งสภาส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ส่วน การควบคุมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนเพียงไม่น้อยกว่า ๒๐ คน ก็สามารถเสนอได้ (มาตรา ๒๖๒ แห่งรัฐธรรมนูญ) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการควบคุมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้นทำได้ง่ายกว่า ทั้งนี้ เพราะเห็นว่ามีผลสำคัญมากกว่า

กฎหมายที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ตราในรูปแบบของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มี ๘ ฉบับ ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

พระราชบัญญัติ คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

เนื้อหาของพระราชบัญญัตินั้นจะกำหนดเนื้อหาในเรื่องใดก็ได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญทั่วไปที่เรียกว่า "ประเพณีการปกครองของประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย" นอกจากนี้ เนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้ยังมีลักษณะกำหนดกฎเกณฑ์เป็นการทั่วไปในการก่อตั้ง เปลี่ยนแปลง กำหนดขอบเขตแห่งสิทธิและหน้าที่ของบุคคล ตลอดจนจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ แต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

ร่างพระราชบัญญัติที่จะเสนอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้คำแนะนำและยินยอมให้ตราขึ้นเป็นกฎหมายนั้น แยกออกได้เป็น ๒ ประเภท กล่าวคือ

๑) ร่างพระราชบัญญัติทั่วไป หมายถึง ร่างพระราชบัญญัติอื่นนอกจากร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

๒) ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงิน หมายถึง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อไปนี้

(๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้เงินกู้

(๔) เงินตรา

การพิจารณาของวุฒิสภาซึ่งเป็นสภาที่ทำหน้าที่กลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้วมีกระบวนการและวิธีการพิจารณาเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร จะแตกต่างกันก็เพียงแค่เรื่องระยะเวลาการพิจารณาเท่านั้น กล่าวคือ **กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติธรรมดาที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยการเงิน** วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน **กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องด้วยการเงิน** วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกิน ๓๐ วัน กำหนดวันดังกล่าวหมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา **ผลในกรณีที่วุฒิสภาพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนด** ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

การพิจารณาของวุฒิสภามีกระบวนการหรือขั้นตอนดังนี้ **วาระที่หนึ่ง** เป็นขั้นพิจารณาและลงมติว่าจะรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้พิจารณา หรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร **ข้อสังเกต** เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดในวาระที่หนึ่งแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการมาธิการสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีที่มีความจำเป็น วุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกิน ๑๑ คน แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้ และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว คณะกรรมการดังกล่าวต้องรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไป ผลการพิจารณาในวาระที่หนึ่งหาก

วุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร มีผลให้ร่างพระราชบัญญัติ
นั้นถูกยับยั้งไว้ แต่ถ้าลงมติรับไว้พิจารณาก็ให้พิจารณาในลำดับต่อไปในวาระ
ที่สอง **วาระที่สอง** ก็จะพิจารณาในขั้นกรรมาธิการก่อน ซึ่งกำหนดให้พิจารณา
โดยคณะกรรมการที่วุฒิสภาตั้งหรือกรรมาธิการเต็มสภา แต่โดยปกติแล้วจะ
พิจารณาโดยคณะกรรมการที่วุฒิสภาตั้ง เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภามีมติ
อนุมัติให้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา เมื่อคณะกรรมการพิจารณา
เสร็จแล้วก็จะเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณา
เรียงตามลำดับมาตราโดยพิจารณาเริ่มตั้งแต่ชื่อร่างพระราชบัญญัติจนจบร่าง
พระราชบัญญัติ จากนั้นเป็นการพิจารณาในวาระที่สาม **วาระที่สาม** เป็นการ
พิจารณาเพื่อลงมติว่าจะเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร
โดยไม่มีกรอบปรายผลการพิจารณาของวุฒิสภาในวาระที่สามแยกพิจารณาได้ดังนี้
(๑) ถ้าวุฒิสภาเห็นชอบด้วย ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบ
จากรัฐสภาแล้วให้ดำเนินการเพื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป (๒) ถ้าวุฒิสภา
ไม่เห็นชอบด้วย มีผลทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นต้องถูกยับยั้งไว้ และส่งคืน
สภาผู้แทนราษฎร (๓) ถ้าวุฒิสภามีมติแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติ
ตามที่แก้ไขเพิ่มเติมไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วย
กับการแก้ไขเพิ่มเติมให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา
แต่ถ้าเป็นกรณีอื่นให้แต่ละสภาตั้งบุคคลที่เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ
มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการ
ร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นอีกครั้ง เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วให้ส่ง
ร่างพระราชบัญญัติไปยังแต่ละสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากแต่ละสภา
ต่างเห็นชอบก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว

หากสภาใดสภาหนึ่งไม่ให้ความเห็นชอบก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน
หมายเหตุ ร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ไม่ว่ากรณีใดในชั้น
 ตอนการพิจารณาของรัฐสภานั้น อาจถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาใหม่ เพื่อยืนยัน
 โดยสภาผู้แทนราษฎรได้ โดยหากเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน
 สามารถยกขึ้นมาพิจารณาได้ทันที แต่หากเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน
 ต้องรอให้พ้น ๑๘๐ วันนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติคืนหรือนับ
 นับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบแล้วแต่กรณี และคะแนนในการยืนยันนั้น
 ต้องมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรจึง
 จะถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

๑.๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ใน
นโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กรณีสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นชอบ
โดยมีคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้ง

การพิจารณาของรัฐสภา ให้ที่ประชุมพิจารณาและลงมติว่าจะเห็น
 ชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
 รัฐธรรมนูญดังกล่าว ถ้ามีมติไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช
 บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป แต่ถ้ามีมติให้ความเห็นชอบ ให้ที่
 ประชุมรัฐสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากัน
 ตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอประกอบกันเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณา
 เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วให้เสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช
 บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาในชั้นเรียง

ลำดับมาตรา เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอเสร็จแล้ว ให้ที่ประชุมรัฐสภาลงมติว่าจะเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นหรือไม่ หากที่ประชุมมีมติไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป แต่หากที่ประชุมเห็นชอบด้วยก็ให้ดำเนินการเพื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป(มาตรา๑๗๓ แห่งรัฐธรรมนูญ)

๑.๓ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณจะแตกต่างกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา ซึ่งในการพิจารณานั้น จะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ ก็ได้เลย วุฒิสภาต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเท่านั้น ถ้าหากพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดก็ให้ถือว่าวุฒิสภาให้ความเห็นชอบแล้ว (มาตรา ๑๘๐ แห่งรัฐธรรมนูญ) นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ กล่าวคือ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแล้ว ก็ให้วุฒิสภاتั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนตามที่ที่ประชุมวุฒิสภากำหนด เพื่อพิจารณาศึกษาร่างดังกล่าวไปพร้อมกับสภาผู้แทนราษฎร และหลังจากที่วุฒิสภา

ได้รับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณจากสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณไปยังคณะกรรมการการที่ตั้งขึ้นเป็นการด่วน และให้คณะกรรมการพิจารณาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณนั้น การพิจารณาชั้นคณะกรรมการนี้ไม่มีการแปรญัตติ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณพร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วนเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาและลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเท่านั้น สมาชิกจะขอแก้ไขเพิ่มเติมมิได้ หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบหรือถือว่าให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ให้ดำเนินการเพื่อประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป แต่หากวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณนั้นไว้ก่อนและส่งคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำเนินการต่อไป

๑.๔ การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด

พระราชกำหนด คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ มี ๒ กรณี กล่าวคือ **กรณีแรก** เป็นกรณีที่ตราพระราชกำหนดเพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ (มาตรา ๒๑๘ แห่งรัฐธรรมนูญ) **กรณีที่สอง** เป็นกรณีที่ตราพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน ในระหว่างสมัยประชุมสภา (มาตรา ๒๒๐ แห่งรัฐธรรมนูญ)

จะเห็นได้ว่าพระราชกำหนดเป็นกฎหมายที่มีผลเท่าพระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารออกมาใช้บังคับในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน ในระหว่างเวลานั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายที่ออกมาใช้ชั่วคราวไปพลางก่อน เพราะโดยหลักการแล้วอำนาจในการจัดทำกฎหมายเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติตามหลักแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย แต่บางกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่ไม่อาจจัดทำกฎหมายโดยรัฐสภาได้ทัน รัฐธรรมนูญจึงแบ่งอำนาจนิติบัญญัติไปให้ฝ่ายบริหารใช้ชั่วคราวดังนั้นในรัฐธรรมนูญจึงกำหนดว่า หากจะให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ก็จะต้องรีบนำเข้าสู่สภาเพื่อให้รัฐสภาอนุมัติ โดยหากเป็นการออกตามกรณีแรกต้องรีบนำเข้าสู่สภาโดยไม่ชักช้า หรือถ้าอยู่นอกสมัยประชุมหากรอเปิดสมัยประชุมจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีอาจดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาต่อไป และหากเป็นการออกตามกรณีที่สองรัฐธรรมนูญบังคับไว้เลยว่าให้รีบนำสู่สภาภายใน ๓ วันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาอนุมัติ จะเป็นอำนาจของแต่ละสภาว่าจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติ โดยจะไม่มี การพิจารณาเป็น ๓ วาระเหมือนกับกรณีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั่ว ๆ ไป แต่จะมีการพิจารณาเพื่อจะลงมติว่าจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติเท่านั้น ซึ่งการพิจารณานั้นจะนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน หากสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นก็จะต้องตกไป แต่หากอนุมัติก็จะส่งต่อไปให้วุฒิสภาเพื่อพิจารณา หากวุฒิสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นต้องส่งคืนกลับไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณายืนยันต่อไป ทั้งนี้ การไม่อนุมัติพระราชกำหนดย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้บังคับพระราช

กำหนดไปแล้ว แต่หากวุฒิสภาอนุมัติ ก็จะมีผลทำให้พระราชกำหนดนั้นได้รับอนุมัติจากรัฐสภา ทำให้มีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นอกจากนี้ ตามมาตรา ๒๑๙ แห่งรัฐธรรมนูญ ยังบัญญัติให้ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า พระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้

๒. การให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญของประเทศไทยเป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรซึ่งมีลักษณะพิเศษกว่ากฎหมายอื่น ๆ ตรงที่มีศักดิ์และฐานะสูงกว่ากฎหมายอื่น ๆ ทั้งหมด เพราะรัฐธรรมนูญจะกำหนดองค์กร กระบวนการ และรูปแบบของกฎหมายอื่น ๆ ในระบบกฎหมายทั้งหมด อันจะส่งผล ๒ ประการสำคัญในระบบกฎหมาย คือ **ประการแรก** กฎหมายอื่น ๆ ในระบบกฎหมายจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมิได้ และ**ประการที่สอง** การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแบบนี้กระทำได้ยาก ทั้งยังต้องดำเนินการโดยองค์กรหรือด้วยวิธีการพิเศษยิ่งกว่าการแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ เราเรียกสภาพนี้ว่า**ความเป็นกฎหมายสูงสุดที่มั่นคงของรัฐธรรมนูญ** (la rigidite constitutionnelle) ดังนั้นในฐานะที่เป็นกฎหมาย

สูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดกฎเกณฑ์สำคัญที่กระฉ่างแจ้ง ชัดเจน สามารถใช้เป็นหลักในการปกครอง รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง รัฐธรรมนูญไม่ว่าโดยการแก้ไขถ้อยคำหรือข้อความเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือโดยเพิ่มเติมความใหม่เข้าไป การที่ทำให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้นับว่าเป็น ประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะรัฐธรรมนูญก็เหมือนกับกฎหมายอื่นโดยทั่วไปที่อาจ ล้าสมัยได้ หรือไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของบ้านเมือง นอกจากนี้ หากไม่ยอม ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ เมื่อประชาชนเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไขแล้ว ความจำเป็น นั้นอาจนำไปสู่การปฏิวัติรัฐประหารเพื่อล้มเลิกรัฐธรรมนูญในที่สุด

ด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศอันเป็น แม่บทของกฎหมายทั้งปวง การแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำได้อีกก็แต่โดยหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จะเห็นได้ว่า นับแต่ประเทศไทยได้มี รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาเป็นเวลากว่าหกทศวรรษแล้ว ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหลายครั้ง แสดงว่ารัฐธรรมนูญย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมแห่งกาลเวลาและ สภาพการณ์ของบ้านเมือง ดังปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้วนั้น ซึ่งในรัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนด หลักเกณฑ์วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมไว้ กล่าวคือ

ในการใช้ สิทธิเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติม ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม โดยมีข้อจำกัดว่า หากเสนอให้เปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐจะกระทำมิได้ ซึ่งในการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมนี้ นอกจากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ยังสามารถให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิกระทำได้ แต่ต้องร่วมเสนอกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา นอกจากนี้ในกรณีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะร่วมเสนอได้ต้องให้พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นมีมติให้เสนอได้ด้วย

ส่วนการพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ นั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา (หมายถึงทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาประชุมร่วมกัน) เป็นผู้พิจารณา โดยจะแบ่งเป็น ๓ วาระ ดังนี้ **วาระที่หนึ่ง** เป็นการพิจารณาขั้นรับหลักการ ซึ่งการออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ผลการพิจารณาหากไม่รับหลักการจะทำให้ญัตตินั้นตกไป แต่หากรับหลักการก็จะพิจารณาในวาระที่สองต่อไป

ข้อสังเกต :-

(๑) นอกจากนี้เพื่อประโยชน์การพิจารณาวินิจฉัย รัฐสภาจะตั้งคณะกรรมการของรัฐสภาพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้

(๒) ในกรณีที่รัฐสภามีมติให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหลายฉบับรวมกัน รัฐสภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อมีมติรับหลักการแล้วให้ลงมติว่าจะใช้ร่างใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สองด้วย

วาระที่สอง การพิจารณาในวาระที่สอง จะพิจารณาเป็นสองขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นกรรมาธิการให้รัฐสภาตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งจากสมาชิกรัฐสภาเพื่อพิจารณามีจำนวนไม่เกิน ๔๕ คน และจำนวนกรรมาธิการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา และกรรมาธิการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นต้องมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาในชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราต่อไป ซึ่งในการพิจารณาเรียงลำดับมาตรานี้ การออกเสียงถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เมื่อพิจารณาในวาระที่สองเสร็จแล้วให้รอไว้ ๑๕ วัน จึงจะพิจารณาในวาระที่สามต่อไป **วาระที่สาม** เป็นการพิจารณาในชั้นสุดท้าย โดยใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ผลการพิจารณา หากคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่ถึงกำหนดจะมีผลทำให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นตกไป แต่หากเห็นชอบด้วยก็ให้ดำเนินการเพื่อประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญต่อไป

บทที่ ๒

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง การควบคุมดูแลหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารว่า ได้บริหารประเทศด้วยความเรียบร้อยหรือบกพร่องอย่างไรบ้าง รัฐมนตรีมีความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริตและเหมาะสมเพียงใด นโยบายของรัฐบาลได้ผลหรือไม่เพียงใด จึงเป็นอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งผู้มีอำนาจควบคุม ได้แก่ สภาซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ โดยบางสมัยนั้นรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เฉพาะสภาผู้แทนราษฎร แต่เพียงสภาเดียวที่มีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร แต่บางยุคสมัยได้กำหนดให้ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

วุฒิสภาในฐานะองค์กรหนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาจึงย่อมมีหน้าที่ปฏิบัติภารกิจดังกล่าวให้เกิดสัมฤทธิ์ผลด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ในส่วนของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภานั้นมิได้มีวัตถุประสงค์ที่จะล้มล้างรัฐบาลตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญแต่ประการใด ซึ่งแตกต่างจากสภาผู้แทนราษฎรที่รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ อันนับเป็นเครื่องมือหรือ

มาตรการวิธีหนึ่งที่จะทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลมั่นคงและตกเป็นเป้าของสาธารณชนอันอาจนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศในที่สุด แต่วัตถุประสงค์ของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภานั้นมุ่งประสงค์ที่จะกระตุ้นเตือนให้สาธารณชนได้รับทราบเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันทำให้รัฐบาลตระหนักถึงความบกพร่องในงานบริหารราชการแผ่นดินของตน ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเสริมหรือเป็นมาตรการที่ควบคุมรัฐบาลโดยทางอ้อมที่สำคัญและจำเป็นต้องมีเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติด้วยการตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารทั้งในกิจการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยตรงตลอดจนการบริหารงานตามปกติของส่วนราชการต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้อำนาจบริหารและควบคุมของรัฐบาล ซึ่งย่อมจะมีผลดีในการกระตุ้นให้รัฐมนตรีจะต้องมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว และติดตามการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้สอดคล้องและสนองต่อความต้องการหรือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภานี้กระทำได้หลายวิธี นับตั้งแต่การรับทราบคำแถลงนโยบาย การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป และการตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาศึกษาปัญหาต่าง ๆ ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

๑. การรับทราบคำแถลงนโยบาย

วุฒิสภาในฐานะองค์กรหนึ่งของรัฐสภาอันเป็นสถาบันที่คอยตรวจสอบและใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนั้นก่อนที่รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีจะเข้าบริหารประเทศจำเป็นต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา การดำเนินการเช่นนี้ปรากฏในรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมากะทั่งฉบับปัจจุบัน จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญและหลักปฏิบัติที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง การที่ให้คณะ

รัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภาก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน โดยหลักทั่วไป ก่อให้เกิดประโยชน์สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. สมาชิกรัฐสภาจะได้ทราบล่วงหน้าว่าคณะรัฐมนตรีมีนโยบายอย่างไรอันเป็นการผูกมัดคณะรัฐมนตรีที่จะต้องบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้

๒. เป็นแนวทางให้สมาชิกรัฐสภาสามารถควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในเมื่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติผิดเพี้ยนหรือแย้งหรือขัดกับนโยบายที่ได้แถลงไว้โดยใช้มาตรการตั้งกระทู้ถาม หรือเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีชี้แจง หรือแสดงเหตุผลที่ไม่ปฏิบัติตามนโยบายในข้อนั้น ๆ ตลอดจนสามารถเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจได้

การกำหนดนโยบายของรัฐบาล นอกจากจะนำมาจากนโยบายของพรรคการเมืองที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาลแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วย ทั้งนี้เพราะว่าในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดไว้ว่าในการแถลงนโยบายของรัฐบาลนั้น คณะรัฐมนตรีต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการเช่นใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้วย พร้อมทั้งต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้งด้วย

๒. การตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถาม หมายถึงคำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตั้งขึ้นเพื่อถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะ

เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

การตั้งกระทู้ถามนับเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีรูปแบบแน่นอนตายตัว และมักได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีประชาธิปไตยทั่วไปแทบทุกประเทศ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการตั้งกระทู้ถามนั้นสามารถกระทำได้ง่าย สมาชิกวุฒิสภาเพียงคนเดียวก็สามารถทำได้โดยไม่ต้องมีผู้รับรอง กระทู้ถามจึงมีความสำคัญดังนี้

(๑) ทำให้สมาชิกวุฒิสภาสนใจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

(๒) เป็นการกระตุ้นให้รัฐบาลตั้งใจในการบริหารราชการแผ่นดิน

(๓) เป็นเครื่องวัดความสามารถในการบริหารงานของรัฐมนตรี

ผู้รับผิดชอบ

(๔) ทำให้ข้าราชการเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการมากขึ้น

(๕) ทำให้รัฐบาลทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชนในส่วนต่างๆ

ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการบริหารราชการแผ่นดิน ณ พื้นที่นั้น ๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติถึงสิทธิในการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกวุฒิสภาทุกคนให้มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

โดยปกติหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตั้งกระทู้ถาม และการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรี มักถูกกำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของ

แต่ละสภา ในหมวดที่ว่าด้วยกระทู้ถาม อันมีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์เป็นทำนองเดียวกันมาโดยตลอด คือ

๑. ต้องทำเป็นหนังสือเสนอต่อประธานสภาล่างหน้า โดยไม่ต้องมีผู้รับรอง

๒. ข้อความในกระทู้ถาม ต้องมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐมนตรีที่ตั้งถาม ถ้อยคำที่ใช้ต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นเชิงอภิปราย พร้อมทั้งต้องระบุไว้ในกระทู้ถามนั้นด้วยว่า ประสงค์จะให้รัฐมนตรีตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

๓. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๓.๑ เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย

๓.๒ เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก

๓.๓ เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ

๓.๔ เป็นการให้ออกความเห็น

๓.๕ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

๓.๖ เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ

๓.๗ เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

กระทู้ถามเรื่องใด ถ้ามีลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้วถือว่าเป็นกระทู้ถามที่ต้องห้ามมิให้ถาม ยกเว้นแต่ในส่วนที่กระทู้ถามนั้นเป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ แต่สาระสำคัญของเรื่องต่างกัน หรือพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน

จึงสามารถตั้งถามขึ้นใหม่ได้

๔. ในกรณีอันเป็นการเร่งด่วนเกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดินหรือมีเหตุฉุกเฉินสมควรที่รัฐมนตรีจะได้ตอบกระทู้ถามเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเร็ว จะตั้งถามเป็นกระทู้ถามด่วนก็ได้ ซึ่งจะมีผลต่อไปว่า หากเป็นการตั้งกระทู้ถามด่วน ประธานวุฒิสภาต้องบรรจุกระทู้ถามนั้น ๆ ไว้ในระเบียบวาระการประชุม พร้อมทั้งแจ้งไปยังรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบให้ทำการตอบในคราวประชุมสภาที่กำหนดไว้

จากลักษณะของกระทู้ถามจึงกล่าวได้ว่าการตั้งกระทู้ถามเป็นมาตรการหนึ่งที่วุฒิสภาใช้ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของระบบรัฐสภา ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับที่ผ่านมา ยกเว้นบางฉบับที่ไม่ให้สิทธิแก่สมาชิกวุฒิสภาที่จะตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีหรือบางฉบับก็ให้สิทธิในการตั้งกระทู้ถาม แต่ให้รัฐมนตรีตอบในราชกิจจานุเบกษาแทนที่จะตอบด้วยวาจาในที่ประชุมวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้รัฐมนตรีตอบกระทู้ถามได้ทั้งในที่ประชุมสภา หรือตอบในราชกิจจานุเบกษา สดแล้วแต่สมาชิกวุฒิสภาผู้ตั้งกระทู้ถามเป็นผู้กำหนด

๓. การขอเปิดอภิปรายทั่วไป

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปนับเป็นมาตรการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินวิธีหนึ่งที่สำคัญและมีประสิทธิภาพมาก ด้วยเหตุว่าเป็นเครื่องมือเหนียวรั้งและถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดใช้อำนาจเกินขอบเขต จนอาจทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สามารถแบ่งการขอเปิดอภิปรายทั่วไปได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก การขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ ได้แก่

๑.๑ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมวุฒิสภา

๑.๒ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาเพื่อ

ฟังความคิดเห็น

ลักษณะที่สอง การขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยมีการลงมติ ได้แก่

๒.๑ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

นายกรัฐมนตรี

๒.๒ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

รัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปดังกล่าวนี้ต้องเสนอเป็นญัตติ โดยการขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมวุฒิสภา การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาเพื่อฟังความคิดเห็น หรือการขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากญัตติทั่วไปที่ไม่ต้องมีผู้รับรอง ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภา แต่ต้องมีผู้เสนอและผู้ร่วมเสนอญัตติตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจำแนกออกเป็น ๒ กรณี คือ **กรณีแรก** การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ วัตถุประสงค์ของการให้มีการ

เปิดอภิปรายทั่วไปนี้ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงและสมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็นได้ โดยสมาชิกวุฒิสภาต้องเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด (มาตรการดังกล่าวนี้เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒) ซึ่งนับเป็นการเพิ่มบทบาทของวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงมากขึ้น แต่โดยที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีเจตนารมณ์ที่จะให้การอภิปรายทั่วไปดังกล่าวเป็นภาระแก่รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมากเกินไป จึงได้วางเงื่อนไขเพิ่มเติมว่า การขอเปิดอภิปรายทั่วไปของวุฒิสภานี้จะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง

กรณีที่สอง การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาโดยไม่มีการลงมติ กรณีนี้เป็นหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่าน ๆ มา เจตนารมณ์ก็เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกรัฐสภา ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ในเวลาเดียวกันก็จะเป็นเสมือนช่องระบายของรัฐบาลที่ถูกกดดันจากสภาวะการณ์ทั้งในทางการเมืองและในทางเศรษฐกิจจนยากจะหาทางออก เพราะจะได้อาศัยเวทีอภิปรายของรัฐสภาผ่อนคลายความขัดข้องของสาธารณชนให้กระจ่าง และสำหรับฝ่ายค้านก็สามารถใช้เป็นโอกาสที่จะซักฟอกรัฐบาลโดยไม่ต้องมีการลงมติไม่ไว้วางใจ ถือเป็น การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญอีกทางหนึ่งด้วย

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่าน ๆ มา บทบาทและการมีส่วนร่วมในการอภิปรายทั่วไปของวุฒิสภาในที่ประชุมรัฐสภาอาจจะมีไม่มากนัก เพราะที่ผ่านมาวุฒิสภาจะมาจากการแต่งตั้งทำให้เกิดความเกรงใจรัฐบาล

จึงอภิปรายได้อย่างไม่เต็มที่ ซึ่งจะต่างจากวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และปลอดจากความผูกพันทางการเมืองจากพรรคการเมืองใด ๆ ดังนั้นสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจแสดงบทบาทในฐานะ "ผู้ทรงคุณวุฒิ" และ "เป็นกลาง" ได้อย่างเต็มที่ จึงเชื่อได้ว่าการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติไม่ไว้วางใจนี้ จะเป็นประโยชน์กับประเทศชาติบ้านเมืองมากยิ่งขึ้น

๔. การตั้งกรรมการ

กรรมการ คือ บุคคลที่สภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องต่าง ๆ ตามที่สภามอบหมาย และรายงานต่อสภาตามเวลาที่กำหนด ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ระบบคณะกรรมการในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลมีเหตุผลและความจำเป็นจำแนกได้ ๔ ประการ คือ

๑. **เพื่อแบ่งเบาภาระของสภา** เนื่องจากกิจการต่าง ๆ ของรัฐได้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับทุกขณะ จำนวนและความสลับซับซ้อนของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอให้สภาพิจารณามีเพิ่มมากขึ้น อันอาจทำให้สภาไม่อาจพิจารณาได้อย่างถี่ถ้วนและรอบคอบ จึงจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาศึกษา โดยทำหน้าที่เป็นเสมือนหนึ่งผู้ช่วยของสภาในการวินิจฉัยปัญหาหรือกระทำการกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพทั้งยังประหยัดเวลาให้สภาอีกด้วย

๒. **เมื่อต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน** ในกรณีที่มีปัญหาหรือร่างพระราชบัญญัติที่ฝ่ายรัฐสภาจะต้องพิจารณามีลักษณะพิเศษที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกซึ่งมีความรู้

ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นมาเป็นผู้พิจารณา ซึ่งจะกระทำได้ในรูปของการตั้งเป็น คณะกรรมาธิการวิสามัญ

๓. เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสม การประชุม ปรีกษาของสมาชิกในที่ประชุมจำเป็นต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อประกอบการวินิจฉัยลงมติในปัญหาต่าง ๆ ระบบคณะกรรมาธิการจึงเป็น เครื่องมืออย่างดีที่จะให้สภาได้รับข้อมูลดังกล่าวโดยประสานงานกับหน่วยงาน ต่าง ๆ หรือกลุ่มบุคคลเพื่อให้ได้รับข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

๔. สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่าย บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบคณะกรรมาธิการจะเป็นกลไกของสภาให้ สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็น เครื่องมือของสภาที่ได้รับทราบปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาในเชิงนโยบายของ รัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และข้อบังคับการประชุมสภาในปัจจุบันสามารถจำแนกคณะกรรมาธิการได้เป็น ๖ ประเภท คือ

๑. คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภา คือ กรรมาธิการที่สภาเลือก และตั้งจากบุคคลผู้เป็นสมาชิกสภาเท่านั้นประกอบเป็นคณะกรรมาธิการและตั้ง ไว้เป็นการถาวร โดยมีจำนวนกรรมาธิการและคณะได้ตามความจำเป็น ในกิจการของสภานั้น

ในส่วนของวุฒิสภามาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดให้วุฒิสภاتั้งคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้นได้ ๒๑ คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมาธิการจำนวนไม่น้อยกว่า ๔ คน แต่ไม่เกิน ๑๕ คน ดังนี้

๑. คณะกรรมการการกีฬา
๒. คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
๓. คณะกรรมการการคมนาคม
๔. คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน
๕. คณะกรรมการการงบประมาณ
๖. คณะกรรมการการต่างประเทศ
๗. คณะกรรมการการทหาร
๘. คณะกรรมการการท่องเที่ยว
๙. คณะกรรมการการปกครอง
๑๐. คณะกรรมการการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ
๑๑. คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน
๑๒. คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
๑๓. คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม
๑๔. คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน
๑๕. คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
๑๖. คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม
๑๗. คณะกรรมการการสาธารณสุข
๑๘. คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ
๑๙. คณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระ
๒๐. คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและติดตามมติของวุฒิสภา
๒๑. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

หากมีความจำเป็นวุฒิสภาจะตั้งคณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภาเพิ่มขึ้นหรือลดจำนวนคณะกรรมการลงเมื่อใดก็ได้ และสมาชิกวุฒิสภาคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภาได้ไม่เกิน ๒ ๑ วันแต่วันแต่สมาชิกที่ดำรงตำแหน่งเป็นประธานและเลขานุการคณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภานั้นให้ดำรงตำแหน่งกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภาได้หนึ่งคณะ ทั้งนี้ คณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภามีวาระ ๒ ปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติเลือกตั้ง

๒. คณะกรรมการวิสามัญ หมายถึง กรรมการที่สภาแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น มีจำนวนตามที่ประชุมสภากำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการ สภาจะตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นในกรณีที่สภาพิจารณาเห็นว่า มีเหตุผลและความจำเป็นในกิจการของสภา ซึ่งไม่อยู่ในขอบข่ายความรับผิดชอบของคณะกรรมการธิการสามัญประจำสภาหรืออยู่ในข่ายความรับผิดชอบของคณะกรรมการธิการสามัญประจำสภาหลายคณะ ทั้งยังควรจะได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีความรู้และผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะหรือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย เมื่อคณะกรรมการวิสามัญได้ปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นแล้วก็จะสลายตัวสิ้นสภาพไป

จำนวนคณะกรรมการวิสามัญจะไม่มีกำหนดไว้แน่นอน เหมือนกับคณะกรรมการธิการสามัญประจำสภา และจะตั้งขึ้นเมื่อใดขึ้นอยู่กับมติของสภาที่จะพิจารณา ส่วนจำนวนกรรมการในแต่ละคณะก็ได้มีการกำหนดไว้ชัดเจน สภาจะกำหนดจำนวนกรรมการเมื่อมีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้น

อนึ่ง ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ ๗๘ ได้บัญญัติให้วุฒิสภา

ตั้งคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกิน ๒๗ คน มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือเรื่องอื่นใดตามที่วุฒิสภามอบหมายหรือตามที่ประธานวุฒิสภามอบหมาย

(๒) กระทำการหรือพิจารณาเรื่องใด ๆ ที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอื่นของวุฒิสภา

(๓) ประสานงานระหว่างวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในกิจการของวุฒิสภา

(๔) ประสานงานกับคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาทุกคณะ และสมาชิกเกี่ยวกับการพิจารณารายชื่อสมาชิกหรือบุคคลใด ๆ ที่จะเสนอให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกตั้งเป็นกรรมการสามัญหรือกรรมการวิสามัญตามข้อ ๘๐ หรือข้อ ๘๗ แล้วแต่กรณี เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสมและเป็นธรรม

(๕) ดำเนินงานทางด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร การสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการของวุฒิสภา

(๖) พัฒนาระบบงานวุฒิสภา และการดำเนินกิจการในด้านต่าง ๆ ของวุฒิสภา

(๗) รับคำร้องเรียนหรือเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรเพื่อมอบต่อคณะกรรมการคณะต่าง ๆ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา

(๘) กำหนดรายละเอียดของงบประมาณและการแปรรูปงบประมาณรายจ่ายประจำปีในส่วนของวุฒิสภาและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(๙) จัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกวุฒิสภา

(๑๐) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของวุฒิสภา

คณะกรรมการการดังกล่าวมีวาระ๒ปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติเลือกตั้ง ทั้งนี้ การตั้งกรรมการให้ที่ประชุมวุฒิสภาตั้งจากสมาชิกซึ่งเป็นผู้แทนของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาทุกคน คณะละหนึ่งคน และเลขาธิการวุฒิสภา จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้ครั้งละหนึ่งชื่อการเสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๕ คน .

๓. **คณะกรรมการร่วมกัน** หมายถึง กรรมการที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาปัญหาร่วมกัน อันประกอบด้วยบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยมีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดเพื่อทำหน้าที่ร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ที่วุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วย และเมื่อพิจารณาเสร็จจะต้องรายงานผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อสภาทั้งสอง หากสภาทั้งสองเห็นชอบด้วยกับที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณา ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป แต่หากสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน

๔. **คณะกรรมการเต็มสภา** หมายถึง คณะกรรมการที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาทุกคนในสภาขณะนั้นต่างเป็นกรรมการโดยมีประธานของที่

ประชุมมีฐานะเป็นประธานกรรมการ

กรรมการเต็มสภาจะเกิดขึ้นในกรณีของการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่ ๒ ขึ้นการพิจารณาของกรรมการ ซึ่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาบับปัจจุบันกำหนดให้กระทำได้ต่อเมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๑๐ คน และที่ประชุมวุฒิสภาอนุมัติ หนึ่ง วุฒิสภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใดโดยเฉพาะเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นก็ได้

๕. คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภา เป็นคณะกรรมการที่เกิดขึ้นจากการแต่งตั้งของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ คณะกรรมการคณะนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑๑ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด หากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบ และคะแนนเสียงไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบ ให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอประกอบกันเป็นคณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภา เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภารายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้วต่อรัฐสภา ถ้ารัฐสภามีมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติหรือ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ แต่ถ้าวุฒิสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้นำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เป็นอันตกไป

๖. คณะกรรมการการตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการประเภทนี้มีเฉพาะในวุฒิสภาเท่านั้น และเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งจะเกิดขึ้นในกรณีที่วุฒิสภาต้องพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

การดำเนินการของคณะกรรมการนี้ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด ๕ ข้อ ๙๖ ถึงข้อ ๑๐๕ โดยให้คณะกรรมการคณะนี้เป็นคณะกรรมการสามัญ มีจำนวนไม่เกิน ๑๑ คน โดยตั้งจากสมาชิกที่คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาเสนอชื่อมีจำนวน ๓ คน จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อสมาชิกที่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา เสนอจากกรรมการคณะนั้น ๆ คณะละ ๑ คน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้ง รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นสำหรับตำแหน่งนั้นเป็นกรณี ๆ ไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการที่วุฒิสภาใช้ประกอบในการตัดสินใจเลือกบุคคลที่เหมาะสมและดีที่สุดต่อไป

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการของวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่หลักที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่วุฒิสภามอบหมายแล้วรายงานต่อวุฒิสภา

๑.๑ พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดในวาระที่หนึ่งแล้ว ตามที่ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมาย และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่รายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อไป

๑.๒ พิจารณารายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่วุฒิสภามีมติในวาระที่หนึ่งรับไว้พิจารณาแล้ว โดยคณะกรรมการมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียด และในขณะเดียวกันสมาชิกอื่นก็มีสิทธิเสนอคำแปรญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้ด้วย

๒. กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ตามบัญชีข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือตามที่วุฒิสภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการนั้นรัฐธรรมนูญได้กำหนด

ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมา แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณา สอบสวนหรือศึกษาผู้นั้นได้ โดยได้รับเอกสิทธิ์ตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนการดำเนินกิจการด้านอื่น ๆ ของคณะกรรมการก็เป็นไป เพื่อประโยชน์ของคณะกรรมการในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้ได้ มาซึ่งข้อมูล ข้อเท็จจริง และรายละเอียดอื่น ๆ อันจะใช้เป็นข้อมูลประกอบการ พิจารณาของคณะกรรมการ และเป็นส่วนหนึ่งในเหตุและผลที่จะนำเสนอใน รายงานเพื่อสภาพิจารณาต่อไป การดำเนินกิจการอื่น ๆ ของคณะกรรมการอาทิ การจัดสัมมนา การเดินทางไปประชุม พิจารณาศึกษาและดูสภาพข้อเท็จจริง ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง และความเดือดร้อนของประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และในต่างจังหวัด รวมทั้งการเดินทางไปศึกษาดูงานในต่างจังหวัดและใน ต่างประเทศ เป็นต้น

บัญชีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาไว้ในบัญชีท้ายข้อบังคับ ดังนี้

๑. คณะกรรมการการกัไฟฟ้า

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกัไฟฟ้าตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการกัไฟฟ้า

(๓) ติดตามนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการกัไฟฟ้าของชาติ เพื่อความเป็นเลิศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทุกระดับอายุ

(๔) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายในด้านความร่วมมือกับต่างประเทศในการพัฒนาการกัไฟฟ้าของประเทศ

(๕) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการกัไฟฟ้า

๒. คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสหกรณ์ตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสหกรณ์

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจการส่งเสริมด้านการเกษตรและสหกรณ์ของประเทศ การเศรษฐกิจการเกษตร การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การชลประทาน การประมง การปศุสัตว์ การป่าไม้ การพัฒนาที่ดิน การส่งเสริมสหกรณ์ การวิชาการเกษตร และการตรวจบัญชีสหกรณ์

(๔) ติดตามนโยบายด้านการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร ผลิตผลทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรภายในประเทศและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดโลก

(๕) ติดตามนโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และการสร้างความเข้มแข็งให้แก่กิจการสหกรณ์ สถาบันเกษตรกร ธุรกิจชุมชน และองค์กรชุมชน

(๖) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสหกรณ์

๓. คณะกรรมการการคมนาคม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคม

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอ และติดตามความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับการคมนาคม ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ การสื่อสารและการอู่ทุนวิทยา

(๔) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายคมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม และสื่อสาร

(๕) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคม

๔. คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการธนาคารและสถาบันการเงิน การเงินแผ่นดิน ภาษีอากร ภาษีราชการ กิจการที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุกิจการอันกฎหมายบัญญัติให้เป็นการผูกขาดของรัฐ กิจการหารายได้ และกิจการซึ่งจะเป็นสัญญาผูกพันต่อเมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจหรือสัตยาบัน รวมทั้งการค้าประกันหนี้ของส่วนราชการ องค์การของรัฐ สถาบันการเงินและรัฐวิสาหกิจ

(๔) ติดตามนโยบายการเงินที่เอื้อต่อการปล่อยสินเชื่อเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจ การพัฒนาและฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินของประเทศ ตลอดจนการพัฒนา ตลาดเงิน ตลาดทุน และตลาดตราสารหนี้

(๕) ติดตามนโยบายการคลัง ระบบภาษี เพื่อส่งเสริมการกระตุ้นเศรษฐกิจ ของประเทศ ตลอดจนติดตามการบริหารการคลังให้มีเสถียรภาพและยั่งยืน

(๖) พิจารณาศึกษานโยบายหนี้สาธารณะในประเทศและต่างประเทศ

(๗) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและ ประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน

๔. คณะกรรมการการงบประมาณ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาศึกษา นโยบายการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี โครงสร้างงบประมาณ งบประมาณการรายรับ งบประมาณรายจ่าย การผูกพัน งบประมาณข้ามปี และฐานะการคลังของรัฐ

(๒) ติดตามการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งเงินนอก งบประมาณของภาครัฐบาลและองค์กรอิสระ และสอบสวนการทุจริตและ ประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการงบประมาณ

(๓) ศึกษาการปรับปรุงระบบการจัดทำงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน และการกระจายอำนาจด้านงบประมาณแก่ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๔) ศึกษาการจัดสรรกำลังคนให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ใน การพัฒนาประเทศ

(๕) พิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(๖) ศึกษาการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบกระบวนการจัดสรร และระบบการเบิกจ่ายงบประมาณใหม่ รวมทั้งระบบการเงินและการพัสดุ

(๗) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการงบประมาณ

๖. คณะกรรมการการต่างประเทศ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับด้านการต่างประเทศตามที่ วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับด้านการต่างประเทศ

(๓) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

(๔) พิจารณาศึกษาปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย รวมทั้งปัญหาการรुकล้ำอำนาจอธิปไตยของไทยในบริเวณพื้นที่ชายแดน

(๕) พิจารณาศึกษาบทบาทของประเทศไทยในเชิงเศรษฐกิจการค้าและการทูตในเวทีระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากล

(๖) ติดตามผลการรักษาและคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของประเทศ รวมทั้งของภาคเอกชนไทย และคนไทยในต่างประเทศ

(๗) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการต่างประเทศ

๗. คณะกรรมาธิการการทหาร

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการทหารและความมั่นคงของประเทศตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการทหารและความมั่นคงของประเทศ

(๓) พิจารณาศึกษานโยบายด้านความมั่นคง และการป้องกันประเทศ

(๔) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมการพัฒนาความพร้อมของกองทัพ และบทบาทของกองทัพในกิจการซึ่งมิใช่สงคราม

(๕) ติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลที่ต้องใช้หรืออาจใช้กำลังทหาร ปฏิบัติการ

(๖) ติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อกิจการของทหาร ประชาชน รวมทั้งความมั่นคงของประเทศ

(๗) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการทหารและความมั่นคงของประเทศ

๘. คณะกรรมการการท่งเที่ยว

มีอำนาจหน้าที่กระทำกัจการ พิจำรณำสอบสวน หรือค้ำกษาเร่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจำรณำร่ำงพระรำชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับท่งเที่ยวตำมที่วุฒิสภำมอบหมำย
- (๒) พิจำรณำเร่องหรือกัจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับท่งเที่ยว
- (๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อสั่งเกต และติดตำมควำมเคลื่อไหวกัจการต่ง ๆ เกี่ยวกับอุตสำหกรรมการท่งเที่ยวและฐรกัจบริกำร
- (๔) พิจำรณำค้ำกษำนโยบายด้ำนการพัฒนำการท่งเที่ยว และการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลำงการท่งเที่ยวในภูมิภาค
- (๕) ติดตำมการบ่งค้ำบใช้กฎหมายต่ง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับท่งเที่ยวของประเทศไทย

๙. คณะกรรมการการปกครอง

มีอำนาจหน้าที่กระทำกัจการ พิจำรณำสอบสวน หรือค้ำกษาเร่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจำรณำร่ำงพระรำชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับท่งเที่ยวและการบริหำรรำชการตำมที่วุฒิสภำมอบหมำย
- (๒) พิจำรณำเร่องหรือกัจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับท่งเที่ยวและการบริหำรรำชการ
- (๓) ติดตำมผลกำรปฏิรูประบบรำชการเพื่อปรับปรุงบทบำทภำครัฐ และเพิ่มประสิทธิภำพกำรปฏิบัติงำน

(๔) พิจารณาศึกษาแนวทางการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

(๕) พิจารณาศึกษานโยบายในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(๖) พิจารณาศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารราชการ

(๗) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหารราชการ

๑๐. คณะกรรมาธิการการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

(๓) ติดตามนโยบายและแนวทางในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา

(๔) พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขต ทิศทาง ผลกระทบ ข้อดี ข้อเสียของการแปรรูปและการปรับโครงสร้างรัฐวิสาหกิจในแต่ละสาขา เพื่อช่วยให้การมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ของภาคเอกชนในการพัฒนารัฐวิสาหกิจสาขาต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และเป็นธรรมต่อประชาชน

ผู้บริโภคน

(๕) พิจารณาการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

๑๑. คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๓) ติดตามการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

(๔) พิจารณาศึกษารูปแบบ และกลไกที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการภาครัฐ

(๕) ติดตามการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวของชุมชน เพื่อปกป้องประโยชน์สาธารณะของชุมชนของตน รวมทั้งการแสดงประชามติ เวทีสาธารณะ และการประชาพิจารณ์

(๖) พิจารณาศึกษาการสร้างเครือข่ายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง รวดเร็วและเท่าเทียมกัน

(๗) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑๒. คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับด้านการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

(๔) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารงานยุติธรรม และกระบวนการยุติธรรม เพื่อรักษาความเป็นธรรมในสังคม และป้องกันการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน

(๕) ติดตามนโยบายด้านการส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

(๖) ติดตามตรวจสอบการกระทำ หรือละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

(๗) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทราบถึงหน้าที่ของชนชาวไทย ตลอดจนการสร้างแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ

(๘) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

๑๓. คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับด้านการแรงงานและสวัสดิการสังคมตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการแรงงานและสวัสดิการสังคม

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารแรงงานและแรงงานสัมพันธ์ การจัดหางาน สวัสดิการแรงงาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม และการสวัสดิการสังคมต่าง ๆ

(๔) พิจารณาศึกษาปัญหาแรงงานไทยในประเทศและต่างประเทศ แรงงานต่างชาติ การนำแรงงานภาคการเกษตรเข้าสู่ระบบประกันสังคม รวมทั้งการคุ้มครองแรงงานในส่วนผู้รับงานไปทำที่บ้าน

(๕) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมการพัฒนาทักษะ และฝีมือแรงงาน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของวิสาหกิจในแต่ละ ชุมชนได้อย่างเหมาะสม

(๖) พิจารณาการส่งเสริมมาตรการด้านการประกันสังคม และการขยาย ขอบข่ายการให้สวัสดิการแรงงาน

(๗) พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการสวัสดิการสังคม ดูแลฟื้นฟูและพัฒนา ผู้ด้อยโอกาสในสังคม กลุ่มบุคคลผู้มีปัญหาพิเศษ การคุ้มครองผู้บริโภค การให้ การสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้และผู้สูงอายุ

(๘) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ ที่เกี่ยวข้องกับการแรงงานและสวัสดิการสังคม

๑๔. คณะกรรมาธิการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

(๔) ติดตามนโยบายและการส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อสนับสนุนการผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ตลอดจนแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(๕) พิจารณาส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสำหรับการบริหารสมัยใหม่และจัดการ

(๖) พิจารณาส่งเสริมการใช้พลังงานแบบผสมผสาน การจัดหาและการใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

(๗) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

๑๕. คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการดำเนินการ และให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(๔) พิจารณาศึกษาและติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายการปฏิรูประบบและโครงสร้างทางการศึกษา การเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ การมีส่วนร่วมของเอกชน ตลอดจนการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๕) พิจารณาศึกษาและติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายด้านการสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาวิชาชีพครู ตลอดจนการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมของชาติ

(๖) พิจารณาศึกษาการทำนุบำรุง ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ การเชิดชูรักษา และส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ตลอดจนศิลปวิทยาการอันเป็นสมบัติ วัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย

(๗) พิจารณาศึกษาการปฏิรูประบบและโครงสร้างทางการศึกษา การเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ตลอดจนการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา

(๘) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๑๖. คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์ และการอุตสาหกรรมตามที่วุฒิสภามอบหมาย
- (๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม
- (๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม
- (๔) พิจารณาศึกษานโยบายด้านการค้าต่างประเทศ การพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าสินค้าและบริการในภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางการแสดงสินค้านำระหว่างประเทศ
- (๕) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมให้ภาคเอกชน ยกระดับความร่วมมือในการเผชิญกับการแข่งขันเสรีในเวทีการค้าระหว่างประเทศ
- (๖) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมธุรกิจค้าปลีก ขนาดกลางและขนาดเล็กให้สามารถดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขัน การเปิดเสรีด้านการค้าบริการได้
- (๗) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการปรับโครงสร้างการผลิต ในภาคอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและ ขนาดเล็ก การพัฒนาอุตสาหกรรมภาคการเกษตร ให้มีบทบาทสำคัญต่อการ พัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาคูคลองและแรงงาน

ภาคอุตสาหกรรม

(๘) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม

๑๗. คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับด้านการสาธารณสุขตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับด้านการสาธารณสุข

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่างๆ เกี่ยวกับการแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนไทย การสาธารณสุข การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัย การควบคุมอาหารและยา รวมทั้งสิ่งที่อาจเป็นพิษหรือเป็นภัยแก่สุขภาพอนามัย

(๔) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการปฏิรูประบบสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การคุ้มครองสุขภาพและการบำบัดรักษาโรค

(๕) พิจารณาศึกษาการจัดระบบการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รวมทั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติด

(๖) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข

๑๘. คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ ตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ .

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

(๔) ติดตามการดำเนินการตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจการทางด้านสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ การคุ้มครองเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวที่พึงจะได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ

(๕) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

๑๙. คณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกิจการองค์กรอิสระตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับกิจการองค์กรอิสระ

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น

(๔) พิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานขององค์กรอิสระที่เสนอต่อวุฒิสภา ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของวุฒิสภา

(๕) ติดตามแนวทางการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ โทรทัศน์และโทรคมนาคม รวมทั้งการกระจายคลื่นความถี่เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและประชาชน

(๖) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอิสระ

๒๐. คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและติดตามมติของวุฒิสภา

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาตรวจรายงานการประชุมของวุฒิสภา

(๒) พิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับของวุฒิสภา

(๓) ติดตามผลการปฏิบัติตามมติของวุฒิสภา

(๔) พิจารณาเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่วุฒิสภามอบหมาย

๒๑. คณะกรรมการสิ่งแวดลอม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมตามที่วุฒิสภา

มอบหมาย

(๒) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม

(๓) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ

(๔) พิจารณาศึกษานโยบายและการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแสวงหา บริหารจัดการ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

(๕) พิจารณาศึกษาการกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศและ มาตรการอย่างอื่นเพื่อการควบคุม ลด และขจัดมลพิษตามหลัก "ผู้ก่อมลพิษ เป็นผู้จ่าย"

(๖) พิจารณาศึกษามาตรการในการจัดการของเสีย อันตรายที่เกิดจากการ ใช้สารเคมี สารพิษและวัตถุอันตราย อย่างมีประสิทธิภาพ

(๗) พิจารณาศึกษาอนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและ สิ่งแวดล้อม

(๘) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและ ประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๓

การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้กำหนดให้รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญต่าง ๆ และวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐสภาย่อมมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๑.๑ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๑.๒ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๒. รับทราบหรือการให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ

๒.๑ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง และเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระราชทายาทไว้ตามกฎหมายแต่ยืรบาลว่าด้วยการ

สืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบและให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

๒.๒ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ในการนี้จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

๒.๓ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบหรือให้ความเห็นชอบให้องค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป

๓. การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม

๓.๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ทั้งนี้มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

๓.๒ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบและการลงมติต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

๔. การให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือสัญญาสำคัญ

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หากหนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอำนาจแห่งรัฐหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาโดยที่ประชุมร่วมกัน

๕. การให้ความเห็นชอบในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ ในกรณีอายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

๖. การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันจะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

บทที่ ๔

การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคล ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่อีกหลายองค์กรด้วยกัน อาทิเช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น โดยบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งในองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ เหล่านี้มีที่มาและต้องผ่านกระบวนการอันเกี่ยวเนื่องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้วุฒิสภาเป็นผู้ทำหน้าที่ในการเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ก่อนที่จะนำรายชื่อบุคคลที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรนั้น ๆ ขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งต่อไป

ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ นี้ จำเป็นที่จะต้องได้บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญและเสียสละ ความเป็นกลางที่ไม่มีอคติทั้งปวง และที่สำคัญคือต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนด

เมื่อวุฒิสภาได้รับรายชื่อบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ

ไม่ว่าจะจากคณะกรรมการสรรหาหรือจากองค์กรอื่น ๆ โดยตรงแล้ว ให้วุฒิสภาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการธิการสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคนจากรายชื่อที่คณะกรรมการธิการวิสามัญกิจการวุฒิสภาเสนอชื่อจำนวนสามคน นอกนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อสมาชิกที่คณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภาเสนอจากคณะกรรมการคณะนั้น ๆ คณะละหนึ่งคน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลนั้น ๆ รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นแล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

เมื่อคณะกรรมการธิการดำเนินการตามหน้าที่และเสนอรายงานต่อประธานวุฒิสภาแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อ ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีการลงคะแนนลับ สำหรับวิธีการได้มา กรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการ ป.ป.ช. บุคคลผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นผู้ได้รับเลือก แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกมีจำนวนไม่ครบตามที่กำหนดแล้วให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไปและในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวนเป็นผู้ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรนั้น ๆ ในครั้งนี้ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันในลำดับได้อันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินจำนวนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรนั้น ๆ ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก ในบางองค์กร เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินนั้น บุคคลผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน

สมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามลำดับ เป็นผู้ได้รับเลือก ในกรณีที่มีผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินจำนวนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรนั้นๆ ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดได้รับเลือกหรือได้รับเลือกไม่ครบจำนวนก็ให้ดำเนินการสรรหาเพื่อให้วุฒิสภาลงมติเลือกใหม่

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเกี่ยวกับการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ สามารถแยกออกเป็น ๓ ประเภทด้วยกัน คือ

๑. วุฒิสภาถวายคำแนะนำ เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ หลังจากที่วุฒิสภาได้ดำเนินการตามกระบวนการคัดเลือกตั้งความข้างต้นมาแล้ว องค์กรเหล่านั้นประกอบด้วย

(๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนห้าคน ประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกสี่คน

(๒) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จำนวนไม่เกินสามคน

(๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวนสิบเอ็ดคน ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกสิบคน

(๔) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหนึ่งคนและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกสิบสี่คน

(๕) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวนเก้าคนประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกแปดคน

(๖) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวนสิบคน ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกเก้าคน

(๗) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินหนึ่งคน ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาในหน่วยราชการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๒. วุฒิสภาพิจารณาเลือก โดยเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเข้าเป็นคณะกรรมการตุลาการของศาลประเภทต่าง ๆ ดังนี้

(๑) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม จำนวนสองคน

(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง จำนวนสองคน

๓. วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ อันเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้บุคคลผู้จะปฏิบัติหน้าที่สำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ คือ

(๑) การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุดจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมดและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองก่อนด้วย

(๒) การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองก่อนด้วย

(๓) การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก่อนด้วย

บทที่ ๕

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

๑. การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูง

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประการหนึ่ง ที่ถูกนำมาบัญญัติไว้เพื่อใช้เป็นมาตรการควบคุมการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูง ก็คือ "การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง" ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญที่จะใช้ในการตรวจสอบพฤติการณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งเหล่านั้นว่า มีความเหมาะสมหรือสมควรกับการดำรงตำแหน่งต่อไปอีกหรือไม่ และเป็นมาตรการที่จะทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือข้าราชการระดับสูงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังในการใช้อำนาจของตน

๑.๑ ตำแหน่งที่อาจถูกร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ อาจถูกร้องขอให้วุฒิสภาทำการถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ ประกอบไปด้วย

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. รัฐมนตรี
๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔. สมาชิกวุฒิสภา
๕. ประธานศาลฎีกา
๖. ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

๗. ประธานศาลปกครองสูงสุด
๘. อัยการสูงสุด
๙. กรรมการการเลือกตั้ง
๑๐. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
๑๑. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๒. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๑๓. รองประธานศาลฎีกา
๑๔. รองประธานศาลปกครองสูงสุด
๑๕. หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร
๑๖. รองอัยการสูงสุด
๑๗. ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามกฎหมายประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๑.๒ เหตุที่จะถูกร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

เหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงจะถูกร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งนั้น ได้แก่

๑. มีพฤติการณ์ร้ายวยผิดปกติ
๒. ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่
๓. ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
๔. ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการ

ยุติธรรม หรือ

๕. ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง

รัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

๑.๓ ผู้มีสิทธิร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

ผู้มีสิทธิร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่งได้นั้นรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ดังนี้

๑. สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เฉพาะกรณีร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

๓. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน

โดยคำร้องขอดังกล่าวต้องระบุถึงพฤติการณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงที่กล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอย่างไรเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

๑.๔ วิธีการในการถอดถอนออกจากตำแหน่ง

เมื่อผู้มีสิทธิร้องขอให้มีการถอดถอน ต้องการร้องขอให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงที่เห็นว่า เป็นบุคคลที่กระทำความผิดตามนัยของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดไว้ ทำให้ขาดความเหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งดังกล่าวต่อไป จะต้องยื่นคำร้องขอหรือข้อกล่าวหาดังกล่าวต่อประธานวุฒิสภา

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอดังกล่าวแล้วจะต้องส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการไต่สวนเสร็จแล้วจะต้องทำรายงานเสนอกลับมายังวุฒิสภา โดยจะต้องระบุในรายงานให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอนั้นข้อใดมีมูลหรือไม่เพียงใด พร้อมทั้งต้องระบุถึงเหตุแห่งการนั้นด้วย ทั้งนี้อาจแยกทำรายงานเฉพาะข้อกล่าวหาตามคำร้องขอที่สำคัญ ๆ เพื่อส่งให้วุฒิสภาพิจารณาไปก่อนก็ได้

หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูลนับแต่วันใด ห้ามมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าวุฒิสภาจะมีมติ กับให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว และส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องร้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไปด้วย

แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูลก็ให้ข้อกล่าวหา นั้นเป็นอันตกไป

ในส่วนของวุฒิสภาเมื่อได้รับรายงานการไต่สวนดังกล่าวแล้วจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๖ หมวด ๕/๑ ว่าด้วยการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๓๐๓ ของรัฐธรรมนูญ ข้อ ๑๐๕/๑ ถึง ข้อ ๑๐๕/๑๕ โดยประธานวุฒิสภาจะต้องจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเรื่อง ดังกล่าวโดยเร็ว หากอยู่นอกสมัยประชุม ประธานวุฒิสภาต้องแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญต่อไป

การออกเสียงลงคะแนนเพื่อมีมติถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่งนั้น ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นเกณฑ์และการออกเสียงลงคะแนนจะต้องกระทำโดยวิธีการลงคะแนนลับ

๑.๕ ผลของการถอดถอนออกจากตำแหน่ง

เมื่อวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลใด ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการ และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือรับราชการเป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งมติของวุฒิสภานี้ให้ถือเป็นที่สุด และจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลซึ่งวุฒิสภามีมติถอดถอนแล้วนั้นโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกันอีกไม่ได้

แต่กระนั้น มติของวุฒิสภานี้ก็ไม่กระทบกระเทือนถึงการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ประการใด

ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าวุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจตัดสินว่าบุคคลนั้นไม่มีความผิด ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการทั้งสองนี้เป็นอิสระจากกันและไม่ต้องรอผลซึ่งกันและกัน

๒. การให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง

การให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งนั้นเป็นอีกกลไกหนึ่งที่มีขึ้นเพื่อใช้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งสามารถกระทำ

ได้โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร เข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดมีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

๑. กระทำการขาดความเที่ยงธรรม
๒. จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือ
๓. มีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการ

ดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง

มติของวุฒิสภาที่ให้พ้นจากตำแหน่งนี้ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

อนึ่ง ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภามีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภายังมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการได้อีกด้วย โดยให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้ว ให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อพิจารณาพิพากษากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว

บทที่ ๖

บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ

นอกเหนือจากบทบาทและอำนาจหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น วุฒิสภายังมีบทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามกรอบแห่งรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ กรณี ได้แก่ กรณีเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาโดยเฉพาะ กรณีวุฒิสภาประชุมร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร และกรณีวุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในกรณีสภาผู้แทนราษฎร ล้มอายุหรือถูกยุบ โดยในแต่ละกรณีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. กรณีเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาโดยเฉพาะ

- ตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (มาตรา ๑๙๑)
- กรณีวุฒิสภามีมติให้รัฐมนตรีเข้าประชุมในเรื่องใด รัฐมนตรีต้องเข้าร่วมประชุม (มาตรา ๒๑๐)
- พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้สอบสวนสมาชิกวุฒิสภา ในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม หรือในกรณีสมาชิกวุฒิสภาถูกจับขณะกระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนรายงานไปยังประธานวุฒิสภาโดยพลันและประธานอาจสั่งให้ปล่อยได้ (มาตรา ๑๖๕)
- พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ศาลพิจารณาคดีที่สมาชิกวุฒิสภาเป็นจำเลยในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม (มาตรา ๑๖๖)
- ประธานวุฒิสภามีอำนาจร้องขอให้พนักงานสอบสวนหรือศาลสั่งปล่อยสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อน

สมัยประชุมได้เมื่อถึงสมัยประชุม (มาตรา ๑๖๗)

- ประธานวุฒิสภาต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคนและเปิดเผยบันทึกดังกล่าว เว้นแต่กรณีออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ (มาตรา ๑๕๖)

- ประธานวุฒิสภาอาจให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรีในการให้มีการออกเสียงประชามติในกิจการที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน (มาตรา ๒๑๔)

- ขอเปิดประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญโดยเข้าชื่อร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๖๓)

- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา ๙๖)

- ร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งพ้นจากตำแหน่งหรือไม่ (มาตรา ๑๔๒)

- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา ๒๑๖ (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) และมาตรา ๙๖)

- เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดมิได้ตราขึ้นตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ (มาตรา ๒๑๙)

- เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๖๒)

- เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่าการเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี (มาตรา ๑๘๐)
- ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (มาตรา ๓๐๐)
- รับทราบรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของคณะรัฐมนตรี ปีละ ๑ ครั้ง (มาตรา ๘๘)
- รับทราบรายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (มาตรา ๑๔๗ (๒))
- รับทราบรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๒๐๐ (๕))
- รับทราบรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา ๓๐๑ (๕))
- รับทราบรายงานการเสนอความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น เมื่อครบ ๕ ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (มาตรา ๓๓๖)
- รับทราบรายงานขององค์กรอิสระหรือหน่วยงานอิสระต่าง ๆ ตามที่กฎหมายอื่นกำหนด

๒. กรณีวุฒิสภาประชุมร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร

- ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (มาตรา ๑๙)
- การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (มาตรา ๒๑)
- รับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ (มาตรา ๒๒)
- รับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ (มาตรา ๒๓)
- ปรีkszาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใหม่ (มาตรา ๙๔)
- การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ (มาตรา ๑๕๙)
- ให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนด ๑๒๐ วัน (มาตรา ๑๖๐)
- รัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรก (มาตรา ๑๖๑)
- ให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ให้ความเห็นชอบและคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (มาตรา ๑๗๓)

- ให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ (มาตรา ๑๗๘ วรรค ๒)

- ตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา (มาตรา ๑๙๔)

- รับทราบการแถลงนโยบายของรัฐบาล (มาตรา ๒๑๑)

- การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา โดยไม่มีการลงมติ (มาตรา ๒๑๓)

- ให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม (มาตรา ๒๒๓)

- ให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาสำคัญ (มาตรา ๒๒๔)

- แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๓๑๓)

๓. กรณีวุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในกรณีสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ

หรือถูกยุบ

- ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(มาตรา ๑๙)

- การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (มาตรา ๒๑)

- รับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราช

สันตติวงศ์ (มาตรา ๒๒)

- รับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ (มาตรา ๒๓)

- ให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม (มาตรา ๒๒๓)

บทส่งท้าย

ไม่เพียงแต่บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น วุฒิสภาในฐานะองค์กรทางการเมืองในด้านนิติบัญญัติ ยังมีภารกิจหน้าที่ในฐานะตัวแทนของปวงชนชาวไทยด้วย ในอันจะนำมาซึ่งความชอบธรรมและความศรัทธาเชื่อมั่นในศักยภาพของวุฒิสภา อันได้แก่การรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนตลอดจนสื่อต่าง ๆ ในสังคม เพื่อเป็นสื่อกลางและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนไปให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายต่าง ๆ ได้รับรู้ เพื่อดำเนินการเยียวยาแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากดังกล่าวให้หมดไป

นอกจากนั้นในด้านการต่างประเทศ วุฒิสภายังมีฐานะในการเป็นผู้แทนทั้งโดยตรงและในฐานะเป็นผู้แทนร่วมของรัฐสภา เพื่อเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันนิติบัญญัติของประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยการแลกเปลี่ยนการเยือนเยือนและการเข้าร่วมประชุมองค์กรรัฐสภานานาชาติในภูมิภาคระดับต่าง ๆ อันเป็นการเสริมสร้างเกียรติคุณของประเทศชาติให้สังคมโลกได้ทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นโอกาสที่จะสร้างภาพลักษณ์หรือแก้ไขภาพพจน์ในเวทีองค์กรโลกได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

จากบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนับเป็นวิวัฒนาการของวุฒิสภาที่กำลังทวีความสำคัญในด้านนิติบัญญัติมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ในอันที่จะช่วยจรรโลงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนและความถูกต้องชอบธรรมในการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการอันสดใสของการเมืองการปกครองของประเทศไทยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กองการประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **ระบบงานรัฐสภา**. กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๑.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **กฎหมายมหาชน เล่ม ๓ ที่มาและนิติวิธี**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม, ๒๕๓๘.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **คู่มือการศึกษากฎหมายปกครอง : ที่มาของกฎหมายมหาชนและหลักความชอบด้วยกฎหมาย ส่วนที่ ๑ กฎหมายลายลักษณ์อักษร**. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๓๙.
- มานิตย์ จุมปา. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐**. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, ๒๕๕๑.
- ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐**. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๐.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **สรุปผลการศึกษาและประเด็นปัญหา หัวข้อ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน (กระทู้ถาม/การเปิดอภิปรายทั่วไป)**. (เอกสารประกอบการเสวนาโครงการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย), ๒๕๕๒.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. **สรุปผลการศึกษาและประเด็นปัญหา หัวข้อ บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ. (เอกสารประกอบการเสวนาโครงการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)**, ๒๕๕๒.
- ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๔๙ ง (๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔).**
- ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๒ ตอนพิเศษ ๖๕ ง (๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๖).**

ปีที่พิมพ์ ตุลาคม ๒๕๕๖
ครั้งที่พิมพ์ ครั้งที่ ๔

จำนวนหน้า ๗๗ หน้า
จำนวนพิมพ์ ๒,๕๐๐ เล่ม

ผู้จัดทำ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขที่ ๔ ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๙๕๕ ๕๖๒๓

ผู้พิมพ์ กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการคลังและงบประมาณ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เลขที่ ๔ ถนนอุทองใน
เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๒